

Eldgos

Jafnskjótt og vart verður einhverra þeirra einkenna, sem benda mjög í þá átt, að eldur muni vera uppi, skal það tilkynnt Veðurstofunni. Til slíkra einkenna má einkum telja: Gosmökk, (öskumökk, gufumökk), eldbjarma, öskufall, dynki, goslykt (brennisteinsfýlu).

Þessi atriði skulu einkum athuguð og tilgreind í símfregnum:

1. Hvenær fyrst varð vart við gosið og hvernig það lýsir sér.
2. Í hvaða stefnu virðast gosstöðvarnar miðað við réttar áttir eða fjallasýn frá tilteknum stað.
3. Ef öskufall verður skal tilgreint hvenær það byrjar, hvenær það er mest og hvenær það hættir. Einnig breytingar á grófleika og lit öskunnar eftir ástæðum. Er jafnframt gott að tilgreina skyggni, eða hve langt sést frá sér í m eða km.
4. Loks eru almennar fregnir um eldgosíð og áhrif þess í byggð, t.d. hraunstrauma, jökulhlaup, veikindi í skepnum, skemmdir á högum o.s.frv.

Meðan á gosinu stendur er nauðsynlegt að halda nákvæma dagbók um allt er því við kemur.

Fyrst og fremst það sem maður sjálfur getur athugað og í öðru lagi það sem fréttist úr grenndinni, en jafnan skyldi þess getið ef farið er eftir sögusögn annarra og eins, hvort hún er áreiðanleg eða vafasöm.

Nauðsynlegt er að gera nákvæmar mælingar á öskufalli, ef þess verður vart, og æskilegt að hafa standandi úti djúpan disk eða grunnan bakka (flatbotnaðan), ekki síst að nóttunni, til að tryggja það að öskufall verði eigi án þess að mælingum sé við komið. Ílátið, sem öskunni er safnað í, þarf að standa með lárétt opið og ef vindur er svo mikill að hætta sé á því að askan fjúki upp úr því er vissara að setja það niður í opinn kassa. Þó má kassinn ekki vera djúpur nema sett sé undir ílátið svo að op þess sé litlu lægra en op kassans. Ílátið má og setja í hlé við hús eða í tóftarbrot en þó svo fjarri húsveggjum að þeir hamli því eigi að askan safnist fullum mæli í safnílátið.

Allri öskunni, sem safnast í ílátið, skal halda til skila því að áriðandi er að ekkert af henni glatist og sérstaklega er áriðandi að ekkert af öskunni verði eftir í ílátinu og blandist saman við næsta öskufall. Þá ösku sem fellur í hvert sinn þarf því að geyma út af fyrir sig.

Sé askan þurr má setja hana í hreinan plastpoka, þrýsta loftinu varlega úr pokanum og loka tryggilega (með hnút, þéttu fyrirbandi eða uppabroti), eða í hreint ílát með þéttu loki (krukku, plastflösku). Hafi askan fallið með úrkomu er best að setja ösku og allt vatnið í hreint ílát með þéttu loki. Ösku, sem er svo smágerð og í svo litlu magni að erfitt er að ná henni af diskum eða

bakka, má skola af með vatni og setja ásamt öllu vatninu í hreint ílát með þéttu loki. Hafi askan fallið áður en mælingu varð komið við eða ef söfnun í ílát er ekki talin gefa réttar upplýsingar má taka sýni af mældum fleti á sléttu, hörðu undirlagi (t.d. gangstétt eða bílpaki), sé þess kostur, eða af snjó og hreinsa sem best af fletinum. Stærð flatarins fer eftir þykkt öskunnar (t.d. 20 x 20 cm eða 100 x 100 cm).

Merkja þarf hvert sýni eins og lýst er hér á eftir. Örugkast er að setja annan plastpoka utan um umbúðimar og loka tryggilega.

Ösku, sem safnast í úrkomumæla, ásamt úrkomunni sem var í mælinum með henni, skal einnig halda til skila. Best er að hella hvoru tveggja í hreina plastfötu með skrúfuðum plasttappa. Merkja þarf hvert sýni eins og lýst er hér á eftir.

Það sem mæla þarf er þetta:

1. Þvermál disksins að ofan eða bakkans í sentimetrum eða (heldur) millimetrum. Þessi mæling nægir til að reikna út flatarmál opsins, ef það er kringlótt, en ef opið er ferhyrnt, þá verður að mæla lengd þess og breidd.
2. Tímenn, sem öskufallið hefur varað í hvert sinn. Tilgreina þarf hvenær öskufallið byrjaði og hvenær það hætti, helst upp á mínútu, en annars með þeirri nákvæmni sem hægt er.
3. Merkja þarf greinilega hvert safn af ösku og skrifa á það tímenn sem söfnunin tók.

Ef aska sest í skafli er fróðlegt að mæla dýpt þeirra eða meðaldýpt öskulagsins þar sem það er jafnfallið. En gæta skal þá þess að mæla þar sem jörð er slétt og helst graslaus og hörð. Jafnan skal skrifa í dagbókina allar breytingar á vindstöðu og veðurhæð meðan öskufallið stendur yfir. Sömuleiðis far á skýjum. Stefnan til gosstöðvanna ef öskumökkur eða eldflug sést skal athuguð daglega, tekin svo glögg mið sem unnt er og jafnan skrifað hjá sér ef einhver stefnubreyting virðist hafa orðið. Hæð á eldstólpa eða gosmekki má mæla á þann hátt ef ekki eru betri tæki fyrir hendi að halda sentimetramælistiku lóðréttri í útréttum armi svo að neðsta merki sé í hæð við augað og athuga svo hve mörgum sentimetrum ofar toppinn á eldmekkinum ber í mælikvarðann. Rétt er þá að mæla með sömu aðferð hæð fjalla sem sjást frá sama stað og tilgreina þá mælingu líka svo að samanburður fái.